

РАХУНКОВА ПАЛАТА

Р І Ш Е Н Н Я

від 8 вересня 2015 року № 4-5

м. Київ

Про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною”

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України „Про Рахункову палату” розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною”. За результатом розгляду Рахункова палата

В С Т А Н О В И Л А:

1. Заходи, вжиті Урядом і Міністерством соціальної політики України впродовж 2013-2014 років та I півріччя 2015 року, сприяли поступовому вирішенню проблеми соціального сирітства: збільшено чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, охоплених сімейними формами виховання, в тому числі влаштованих у дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї.

Чисельність дітей, охоплених сімейними формами виховання, загалом в Україні станом на 01.01.2015 збільшилася (порівняно з 01.01.2013) **на 2374 особи** і становила **73255 дітей** (без урахування даних по АРК Крим та м. Севастополь), або **87,5 відс.** загальної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Таке збільшення спостерігалось, зокрема, і в Житомирській та Кіровоградській областях - на **46 і 135 осіб** відповідно, станом на 01.01.2015 - **2901 і 2826 дітей**, або **85,7 і 88,4 відс.** загальної чисельності дітей вказаної категорії.

При цьому на початок 2015 року у **прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу** (далі – ДБСТ) у Житомирській і Кіровоградській областях виховувалося відповідно **17,4 і 19,3 відс.** дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що на **1,2 і 3,1 відс.** пункту перевищує середній показник по Україні (**16,2 відсотка**).

2. Нормативно-правове і організаційне забезпечення питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського

підкування, за принципом „гроші ходять за дитиною” було складним і недосконалим.

2.1. Міністерство соціальної політики України не забезпечило затвердження стандартів соціального супроводу сімей, в яких виховуються усиновлені, прийомні діти, діти-вихованці та діти, які перебувають під опікою, що є невиконанням Плану заходів з реалізації Національної стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінет Міністрів України від 27.05.2013 № 419-р.

2.2. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 226 „Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування” в частині визначення можливості прийняття до вищих навчальних закладів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, поза конкурсом (п. 13) потребує приведення у відповідність із ч. 3 ст. 44 Закону України від 01.07.2014 № 1556 „Про вищу освіту”.

2.3. Потребують удосконалення:

- Положення про дитячий будинок сімейного типу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564, у частині встановлення вимог до забезпечення відповідних санітарно-гігієнічних і побутових умов проживання дітей у ДБСТ, а також диференціювання загальної кількості дітей у дитячому будинку сімейного типу (враховуючи рідних), виходячи з кількості батьків-вихователів, які надають соціальні послуги;

- Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом „гроші ходять за дитиною”, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 81, у частині встановлення терміну, протягом якого батьки мають повідомити органи соціального захисту населення про зміну розміру пенсій, аліментів, стипендій тощо з метою уникнення зайвого нарахування державної соціальної допомоги.

3. Недосконалість механізму планування потреби в коштах на надання соціальних послуг за принципом „гроші ходять за дитиною” (відсутня затверджена методика) вимагала коригування та перерозподілу затверджених асигнувань як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні. Як наслідок, у 2013-2014 роках затверджені в державному бюджеті призначення на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих до прийомних сімей і ДБСТ, перевищували фактичну потребу та не були використані - **74 890,8 тис. грн.**, з них у Житомирській області – 5 263,7 тис. грн., у Кіровоградській області – 3 171,4 тис. гривень. При цьому до державного бюджету повернено **4 748,1 тис. грн.**, з них у Житомирській області – 6,5 тис. грн., що свідчить про неефективне управління бюджетними коштами.

4. Через громіздкість і складність механізму проходження коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом

„гроші ходять за дитиною” не забезпечено функціонування ефективної системи внутрішнього контролю за повнотою і своєчасністю надходжень, бюджетними зобов'язаннями, взятими розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, та витрачанням ними бюджетних коштів, що створює ризики несвоєчасного та неякісного надання соціальних послуг пільговій категорії дітей.

Поряд із цим на державному рівні не створена система контролю за цільовим використанням батьками-вихователями та прийомними батьками коштів, що виділяються на дітей-вихованців і прийомних дітей.

5. Неналежний контроль з боку уповноважених органів Житомирської та Кіровоградської областей за дотриманням головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів вимог законодавства під час спрямування коштів на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною” призвів до використання з порушенням законодавства 30 836,5 тис. гривень.

5.1. Органами соціального захисту Новоград-Волинської райдержадміністрації Житомирської області, Знам'янської райдержадміністрації і Кіровоградської райдержадміністрації Кіровоградської області з недотриманням вимог пп. 22 і 47 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228, у частині деталізованих розрахунків потреби в коштах за видами виплат, кількістю одержувачів, встановлених обсягів виплат та обґрунтувань потреби внесення змін заплановано у 2013-2015 роках кошти в сумі відповідно **5663,8 тис. грн., 9069,5 тис. грн. і 4053,4 тис. грн.** на виплату державної соціальної допомоги та грошового забезпечення за кодом тимчасової класифікації видатків і кредитування місцевих бюджетів 070303 „Дитячі будинки (в т.ч. сімейного типу, прийомні сім'ї)”.

5.2. Районними (міськими) органами соціального захисту населення як головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів райдержадміністрацій (міських рад) Житомирської та Кіровоградської областей у перевіреному періоді перерахування державної соціальної допомоги та грошового забезпечення у загальній сумі відповідно **4513,5 тис. грн. і 7522,3 тис. грн.** здійснювалось із запізненням від 2 до 10 днів, внаслідок чого одержувачі державної соціальної допомоги та грошового забезпечення не могли своєчасно отримувати належні їм виплати. При цьому головною причиною несвоєчасного перерахування коштів була відсутність на єдиному казначейському рахунку видатків для підкріплення проходження коштів за поданими головними розпорядниками платіжними дорученнями.

5.3. Управлінням соціального захисту населення Знам'янської райдержадміністрації (Кіровоградська область) за відсутності у перевіреному періоді належної координації роботи зі службою у справах дітей в окремих випадках допускались порушення діючого порядку надання державної соціальної допомоги та грошового забезпечення, що призвело до зайвих нарахувань і виплат одержувачам коштів у загальній сумі **14 тис. гривень.**

6. Внаслідок неналежного виконання службами у справах дітей перевірених областей повноважень з оцінки наявності умов щодо можливості створення ДБСТ і прийомних сімей районними державними адміністраціями та виконавчими комітетами міських рад приймалися рішення про їх створення за відсутності належних умов проживання у них вихованців. У результаті **31,4 відс.** дітей Житомирської та **29,6 відс.** дітей Кіровоградської областей проживали в неналежних санітарно-гігієнічних і побутових умовах.

7. Службами у справах дітей перевірених областей не забезпечено належне дотримання порядку ведення електронної інформаційно-аналітичної системи „Діти”. При цьому у Житомирській області мали місце невідповідності даних ЄІАС „Діти” та статистичних звітів „Про кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” щодо кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

8. Розгалуження, а інколи і дублювання функціональних повноважень органами соціального захисту населення, службами у справах дітей, а також центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, діяльність яких координується Мінсоцполітики, щодо фінансового забезпечення, соціального супроводження та контролю за наданням соціальних послуг дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, в прийомних сім'ях та ДБСТ, неналежний контроль за умовами проживання таких дітей з боку органів опіки та піклування не сприяють наданню їм **соціальних послуг належної якості.**

За результатами обговорення та на підставі вищевикладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною” затвердити.

2. Кабінету Міністрів України для удосконалення нормативно-правових актів, що регулюють питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, рекомендувати:

- удосконалити існуючий механізм фінансового забезпечення соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною” з метою покращення внутрішнього контролю на всіх стадіях бюджетного процесу;

- внести зміни до Положення про дитячий будинок сімейного типу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564, у частині визначення загальної кількості дітей у дитячому будинку сімейного типу (враховуючи рідних), виходячи з кількості батьків-вихователів, які надають соціальні послуги, а також встановлення вимог до забезпечення відповідних санітарно-гігієнічних та побутових умов проживання дітей у таких будинках;

- привести постанову Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 226 „Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального

забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування” в частині визначення можливості прийняття до вищих навчальних закладів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, поза конкурсом (п. 13) у відповідність із вимогами, визначеними ч. 3 ст. 44 Закону України від 01.07.2014 № 1556 „Про вищу освіту”;

- визначити у Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом „гроші ходять за дитиною”, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 81, термін, протягом якого батьки мають повідомити органи соціального захисту населення про зміну розміру пенсій, аліментів, стипендій тощо з метою уникнення зайвого нарахування державної соціальної допомоги.

3. Міністерству соціальної політики України рекомендувати:

- прискорити затвердження стандартів соціального супроводу сімей, у яких виховуються усиновлені, прийомні діти, відповідно до Плану заходів з реалізації Національної стратегії профілактики соціального сирітства на період 2020 року;

- посилити контроль за відповідністю даних ЄІАС „Діти” і статистичної звітності щодо кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дотримання вимог щодо порядку ведення ЄІАС „Діти”;

- підвищити якість контролю за виконанням повноважень установами у сфері соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною”, діяльність яких координується Міністерством, та вжити заходів щодо усунення виявлених недоліків.

4. Житомирській та Кіровоградській обласним державним адміністраціям рекомендувати розглянути матеріали аудиту за участю органів соціального захисту населення, служб у справах дітей та вжити заходи для усунення виявлених порушень та недоліків.

5. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною” направити Міністерству соціальної політики України, Житомирській і Кіровоградській обласним державним адміністраціям.

6. Відомості у формі рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною” направити Кабінету Міністрів України.

7. Поінформувати Верховну Раду України про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист

дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною”.

8. Оприлюднити рішення на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

9. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Вітковську Л.В.

Голова Рахункової палати

Р.М. Магута